

УДК 352.071.5::330.341.1(477)

І. А. ЧИКАРЕНКО,

*доктор наук з державного управління, доцент,
начальник управління з навчальної та методичної роботи,
Дніпропетровський регіональний інститут
державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ОСНОВА СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті досліджується роль знань у забезпеченні економічного зростання та інноваційного розвитку територіальних громад і країни в цілому, розкриваються принципи відмінності нового знання від буденного (такого, що отримане в результаті навчальної, просвітницько-роз'яснювальної, інформаційно-комунікаційної та іншої діяльності). Обґрунтовується парадигма інноваційного розвитку, в основу якої покладено інформацію, досвід та нові знання, продукування й розповсюдження яких у вигляді інноваційного продукту є запорукою розвитку інформаційного суспільства. Наводиться авторська дефініція поняття "інновація, заснована на новому знанні" як результату перетворення унікального для даного об'єкта (суб'єкта) знання на продукт, що має суспільну корисність, позитивно впливає на життєдіяльність цільової групи населення, підвищує її конкурентоспроможність та, враховуючи "спіральный ефект", породжує (генерує) нові знання.

Ключові слова: інноваційний розвиток територіальних громад, інноваційна система, економіка знань, інформаційне суспільство, інновація, заснована на новому знанні.

I. A. CHYKARENKO,

Doctor in Public Administration, Associate Professor, Head of Educational and Methodical work Department, Dnipropetrovs'k regional institute of public administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

INNOVATIVE DEVELOPMENT AS the BASIS for knowledge economy AND INFORMATIVE SOCIETY BECOMING

The role of knowledges in the economy growing and innovative development of a country on the whole is investigated, the of principle differences of new knowledge (knowledge which is got as a result of educational, elucidative, informatively-communication and other activity) open up from everyday). The paradigm of innovative development, based on information, experience and knowledge, production and dissemination of which as an innovative product is the key to development of informative society, is substantiated. The definition of the notion "innovation based on new knowledge" is offered: it is the result of transformation of unique for this object (subject) knowledge on a product which has a public utility, positively influences on the vital functions of having a special purpose group of population, raise its competitiveness, takes into account a "spiral effect", generates new knowledges.

Key words: innovative development of local-self society, innovative system, knowledge economy, informative society, innovation based on new knowledge.

И. А. ЧИКАРЕНКО,

доктор наук государственного управления, доцент, начальник управления по учебной и методической работе, Днепропетровский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН КАК ОСНОВА СТАНОВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ И ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Исследуется роль знаний в обеспечении экономического роста и инновационного развития территориальных общин и страны в целом, раскрываются принципиальные отличия нового знания от будничного (полученного в результате учебной, просветительско-разъяснительной, информационно-коммуникационной и другой деятельности). Обосновывается парадигма инновационного развития, в основу которой положена информация, опыт и новые знания, продуцирование и распространение которых в виде инновационного продукта является залогом развития информационного общества. Представлена авторская дефиниция понятия "инновация, основанная на новом знании" как результат преобразования уникального для данного объекта (субъекта) знания в продукт, который имеет

© Чикаренко І. А., 2016

общественную полезность, положительно влияет на жизнедеятельность целевой группы населения, повышает ее конкурентоспособность и, учитывая “спиральный эффект”, порождает (генерирует) новые знания.

Ключевые слова: инновационное развитие территориальных общин, инновационная система, экономика знаний, информационное общество, инновация, основанная на новом знании.

Постановка проблеми. Негативні зміни сучасних умов функціонування національної економіки та її локальних підсистем (регіонального, місцевого, галузевого рівня), пов’язані, зокрема, із кризовими подіями останніх років, зумовили необхідність розроблення та впровадження інноваційних методів і способів реалізації цільових настанов розвитку як країни в цілому, так і її територіальних громад на основі їх добровільного об’єднання та з метою забезпечення конкурентоспроможності громад у довгостроковій перспективі. Разом з тим сучасні процеси децентралізації та реформування місцевого самоврядування висувають нові вимоги до якості та результативності діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, яка безпосередньо позначається на рівні соціально-економічного розвитку територій і є потужним стимулом не тільки забезпечення інноваційного розвитку територіальних громад та підвищення ефективності інноваційної діяльності, а й стабілізації національної економіки в цілому, яка має стати фундаментом переходу до економіки знань та інформаційного суспільства.

Актуальність указанного напрямку дослідження відповідає темі науково-дослідної роботи (НДР) “Проблемні аспекти управління розвитком та співробітництвом об’єднаних територіальних громад”, виконання якої заплановано на 2016–2017 рр., і є логічним продовженням попередніх науково-дослідних робіт кафедри, зокрема за темами: “Науково-методичне забезпечення управління місцевим розвитком на засадах інноваційного менеджменту” (2013 р.); “Науково-методичне забезпечення управління інноваційним розвитком на місцевому рівні” (2014 р.); “Інноваційні інструменти стратегічного управління розвитком територій” (2015 р.).

Згідно з технічним завданням один із запланованих результатів НДР (комплекс науково-прикладних положень і моделей за предметом дослідження, зокрема в частині теоретико-методологічного обґрунтування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад та розроблення методико-технологічного забезпечення її результативного й ефективного функціонування) вже отримано. Підтвердженням цього став захист докторської дисертації на тему: “Теоретико-методологічні засади формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад” у 2016 р. Дійсно, результати реалізації інноваційної діяльності та управління нею найбільше відчуються на місцевому рівні, на якому особливого значення набуває концепція становлення й розвитку місцевого самоврядування шляхом побудови життя кожної громади на демократичних засадах, тому саме територіальний аспект сьогодні стає одним із пріоритетних напрямів інноваційного розвитку країни.

Протягом усього періоду існування незалежної України проблеми місцевого та регіонального розвитку визначалися як пріоритетні в державній політиці, їх розв’язання мало сприяти більш активному здійсненню пріоритетного курсу інтеграції України до європейських структур. Але вже понад 20-річний період становлення в Україні реальної місцевої демократії показав, що органи місцевого самоврядування потребують докорінних змін у підходах до взаємодії з бізнесом і громадою, яка одночасно є і замовником, і споживачем їх послуг. Розвиток громади значною мірою залежить від результативності та якості діяльності органу місцевого самоврядування, професійності персоналу, правильного визначення стратегічних пріоритетів і цілей діяльності, вміння ставити відповідні завдання і приймати збалансовані управлінські рішення. Разом з тим сьогодні, як ніколи, гостро відчувається потреба у підвищенні відповідальності влади перед територіальними громадами за вибір шляхів подальшого розвитку й результати управління, що зумовлює необхідність пошуку ефективних методологічних засобів, які б сприяли реалізації системних вимог до здійснення інноваційного розвитку територіальних громад, запровадження інноваційних виробничих, інформаційних, управлінських та інших технологій, що забезпечують єдність соціально орієнтованих цілей діяльності та засобів їх досягнення для отримання результату, спрямованого на людину. Як зазначав колишній

міністр освіти і науки України С.Квіт, головним завданням у сфері інноваційного розвитку є “побудова неперервного ланцюжка від лабораторії дослідника до інноваційного виробництва. Тільки його вирішення наблизить Україну до престижного клубу високотехнологічних розвинутих держав, багатство яких створюють люди, що творчо мислять” [10]. А така діяльність тісно пов’язана саме зі сферою освіти і науки, де й продукуються інновації, які з часом перетворюються на об’єкти інтелектуальної власності. Наявність ефективно діючих інноваційних виробництв зумовлює прогресивні зрушення в галузевій, науково-технологічній, інфраструктурній та інших сферах економіки країни і може забезпечити стійке економічне зростання її територій. Проте, незважаючи на безперечну актуальність і виражені тенденції до підвищення наукового інтересу до досліджень в інноваційній сфері, питання розроблення концептуальних підходів для визначення ефективних інструментів і механізмів формування, реалізації та регулювання інноваційної діяльності на рівні як окремих територій, так і країни в цілому є недостатньо дослідженими в теоретико-методологічному аспекті.

Аналіз останніх публікацій. Значний внесок у дослідження теорії еволюції та становлення інноваційного типу економіки, розвитку національних інноваційних систем зробили відомі зарубіжні вчені: П.Друкер [9], Дж.Кейнс [11], Р.Лукас [31], Б.Лундвалл [32], Р.Нельсон [33], М.Портер [17], П.Ромер [34], Дж.Сакс [18], П.Самуельсон [19], Р.Солоу [35], Дж.Стигліц [20], К.Фрімен [29], Ф.Хайєк [30], Е.Харгадон [33], Й.Шумпетер [26] та ін. Так, Й.Шумпетер розробив власну теорію економічного зростання – теорію інновацій. На думку Й.Шумпетера, саме інновації (нововведення) становлять основу економічного розвитку [26].

Починаючи з кінця 60-х рр. ХХ ст., на порядок денний вийшла проблема кількісного визначення внеску різних факторів виробництва у забезпечення економічного зростання територій, зокрема внеску людського капіталу та науково-технічного прогресу. Як зазначає Т.Вакарчук, “розвиток науки, технологій та формування інформаційного суспільства перетворилися у вирішальні фактори економічного зростання та покращання життя будь-якої розвинутої країни” [5]. Інакше кажучи, джерелами нової якості економічного зростання стали інноваційна діяльність та науково-технічний прогрес, інтелектуальний капітал і стан освіти й науки, рівень практичного використання знань і результатів науково-технічних досягнень.

Американський економіст неокласичного напрямку Р.Солоу [35] виокремлює такі ключові чинники економічного зростання: нагромадження капіталу, підвищення продуктивності, збільшення чисельності населення. На основі теорії Р.Солоу було обґрунтовано взаємозв’язок між інвестиціями, чисельністю робочої сили та науково-технічним прогресом [5].

У 1980–1990 рр. теоретичну модель Р.Солоу [35] було розвинуто Д. Ромером [34] та іншими авторами, які запропонували модель ендогенного економічного зростання, основною особливістю якої є включення людського капіталу як змінного фактора у виробничу функцію (під людським капіталом вони розуміли запас знань, навичок, умінь та іншого досвіду, накопиченого в процесі навчання [5]).

Аналіз наукових джерел з теорії еволюції економічних систем, зокрема на основі розвитку інтелектуального капіталу, дав змогу зробити висновок про те, що саме результати інтелектуальної праці є визначальним і невичерпним ресурсом розвитку регіональних економік та країни в цілому. У цьому контексті С.Квіт зазначає, що “існуючі теорії інтелектуального капіталу мають різні підходи до його структури і наповнення. Але загальним для них є розуміння того, що інтелектуальний капітал є результатом інтелектуальної праці людей, і що ці результати можуть брати участь у створенні цінностей” [10], а це, у свою чергу, є передумовою інноваційного розвитку територіальних громад і поступового переходу до економіки знань та інформаційного суспільства.

Метою дослідження є науково-методологічне обґрунтування ролі нових знань в інноваційному розвитку територіальних громад та країни в цілому і впливу останнього на становлення економіки знань та інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний розвиток території (країни, регіону, району тощо) забезпечується впливом безлічі об'єктивних чинників, включаючи її географічний та демографічний потенціал, наявність природних, трудових, інтелектуальних та інших ресурсів, специфічних особливостей і тенденцій розвитку як державних інституцій, так і бізнесових структур. Саме такі чинники виступають довгостроковими детермінантами еволюції формування інноваційних систем, кожна з яких має свою специфіку та структуру (конфігурацію елементів, що її утворюють), і передбачає стабільність інституційної взаємодії через реалізацію власної моделі інноваційного розвитку.

Традиційно вважається, що інноваційний розвиток – це економічна категорія, яка являє собою складний процес прикладного характеру зі створення та впровадження інновацій з метою якісних змін об'єкта управління та отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного чи іншого виду ефекту, який пов'язаний з необхідною умовою виживання і розвитку підприємств у довгостроковій перспективі [16; 25].

Водночас інноваційний розвиток є як передумовою, так і механізмом переходу до економіки знань, і, як зазначено в [14], має дві головні складові – реалізацію інноваційних проектів і наявність інноваційного потенціалу. На наш погляд, зазначений вибір складових інноваційного розвитку є неповним. Проекти в цьому аспекті виконують лише інструментальну функцію – забезпечення реалізації інноваційних ідей, а як головні складові інноваційного розвитку слід розглядати інноваційні процеси, інноваційні ресурси та інноваційну інфраструктуру. Кожна із цих складових подібна до функції багатьох змінних – це дуже багатогранні та багатовимірні поняття, які являють собою множину взаємопов'язаних елементів, що в комплексі становлять потенціал інноваційної системи і зумовлюють її цілісність та єдність.

Слід зазначити, що наявність інноваційної інфраструктури, інноваційних ресурсів та інноваційних процесів, що в комплексі становлять інноваційний потенціал території та формують основу інноваційної системи, є тільки необхідною умовою інноваційного розвитку. Водночас підґрунтям інноваційної системи, і, відповідно, інноваційного розвитку мають бути ще такі категорії, як знання, інформація, досвід, належна інноваційна культура, відповідне нормативне та інституційне забезпечення. Разом вони визначають достатність умов інноваційного розвитку і забезпечують цілісний погляд на предмет та об'єкт дослідження.

Про вирішальну роль знань в інноваційному розвитку та економічному зростанні йдеться не тільки в теоріях західних економістів. У праці [7] зазначається, що знання відіграють вирішальну роль у залученні інвестицій та запровадженні економіки знань, яка є основою “сучасного модернізаційного проекту економіки та суспільства” і входження до якої сьогодні активно підтримується сучасною українською владою.

Проте самі по собі знання не є джерелом інновацій. Для забезпечення інноваційного розвитку потрібні саме “нові” знання, які традиційно є результатом дослідницької, наукової або науково-технічної діяльності. У цьому полягає принципова відмінність нових знань від знань, отриманих у результаті навчальної, просвітницько-роз'яснювальної, інформаційно-комунікаційної та іншої діяльності: нові знання й відкриття завжди передбачають наявність певної проблеми, так званої “білої плями”, яка вимагає вивчення та пояснення.

У праці О.Кіреєвої [12] зазначається, що для генерації нових знань і розвитку людського капіталу потрібні інвестиції, які, у свою чергу, будуть спрямовуватися на поширення цих знань, отримання практичних вмінь та переведення їх у поточну діяльність, що, зрештою, забезпечить економічне зростання та перехід країни на інноваційну модель розвитку.

Знанням та інноваціям відводиться і визначальне місце у формуванні інформаційного суспільства – суспільства, що базується на інформації, досвіді та знаннях (у Законі України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” [2] зазначалося, що інформаційне суспільство – це орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати

можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя).

Слід зауважити, що термін “економіка знань” (або “економіка, що базується на знаннях”) ввів в обіг Фріц Махлуп у 1962 р. [13], розуміючи під ним просто окремих сектор економіки. Автори монографії [7] визначають економіку знань як багатовимірну категорію, пов’язану з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Саме останні охопили більшість сфер діяльності людини, вони є стимулом для використання “нових знань” – знань як науково-технічного, так і гуманітарного змісту, які формуються з використанням можливостей культурного та духовного збагачення усього глобалізованого світу (на відміну від домінуючого раніше “буденного знання” (common-sense knowledge) [4], суб’єктом якого є широкі верстви населення, об’єктом – життєвий досвід та праця). Буденне знання існує в повсякденному житті, виражається природною мовою і описує практичні дії людини. Нове знання, тобто таке, яке ще не стало загальним надбанням, народжується разом із виникненням інноваційної ідеї, оформлюється як кінцевий результат інноваційної діяльності і втілюється у вигляді інноваційного продукту – нових технологій, товарів, послуг та підходів до їх надання.

Виробництво нових знань та їх використання є основним джерелом продукування інновацій, визначальним фактором стратегічного розвитку. Як стверджує А.В.Галяткін, нові знання – це “нові ідеї та енергія для їх реалізації. ... Використання нових знань, перетворених на конкретний проект у бізнесі, політиці, релігії тощо, – це найкоротший шлях до успіху” [6].

Доволі часто термін “економіка знань” використовують просто як синонім інноваційної економіки. Проте економіка знань – вищий щабель розвитку інноваційної економіки, вона є базою (фундаментом) для формування інформаційного суспільства, до якого прагне сучасний світ. Економіка знань спрямована на “створення нематеріальних активів, управління ними, їх реалізацією чи придбання” [8].

Що стосується України, то курс на інноваційний розвиток (точніше, на реалізацію “інноваційної моделі сталого розвитку”) країни був проголошений ще у 1994 р. [21; 22], проте ні стратегічні заходи, які були задекларовані численними нормативними та програмними документами за весь період незалежності країни, ні тактичні заходи, які розроблялися щорічно і представлялися в різних проектах та планах з розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць різного рівня, не були реалізовані повною мірою. В аналітичній доповіді щодо перспектив інноваційного розвитку України [15] зазначалося, що й досі реальною залишається загроза перетворення поняття “перехід до інноваційної моделі розвитку” на формальне гасло, відірване від перебігу реального економічного життя країни.

Однією з причин цього є низька ефективність управління інноваційним розвитком на рівні як територіальних громад, так і країни в цілому, що зумовлено, зокрема, недостатньою увагою до визначальної ролі знань як наукового, так і ненаукового характеру в забезпеченні інноваційного розвитку; відсутністю досвіду застосування моделей адекватних ситуацій, що склалася в Україні, та моделей, на основі яких слід будувати вітчизняну систему управління інноваційним розвитком; недостатнім методико-технологічним забезпеченням реалізації цих моделей.

Останнім часом все частіше в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі згадуються “інновації, засновані на нових знаннях”, які генеруються в різних галузях науки, техніки, суспільно-політичній, виробничій та іншого виду діяльності. Інакше кажучи, нові знання, по суті, є основою створення інноваційного продукту та ключовим елементом економіки знань. У свою чергу, від виробництва інновацій безпосередньо залежить і конкурентоспроможність території, на якій вони ініціюються.

Взагалі, понятійно-категорійний апарат в інноваційній сфері налічує безліч дефініцій поняття “інновація”, зміст яких тією чи іншою мірою розкривається через такі категорії, як зміни та нововведення. Природно виділяються науково-технічні та управлінські інновації, що базуються на нових рішеннях, які є своєрідною реакцією на певну зміну або нововведення. Зрозуміло, що основою науково-технічних інновацій є наукові дослідження і технічні рішення, а управ-

лінських – організаційні рішення. Тому в контексті нашого дослідження видається логічним розкрити сутність поняття “інновації, засновані на нових знаннях”, та сформулювати авторську дефініцію цього терміна. Для цього ще раз звернемося до історії виникнення поняття економіки знань (knowledge-based economy) та змістового навантаження терміна “нові знання”.

На початку нового століття в багатьох розвинених країнах світу активізувався процес запровадження економіки знань, виникнення якої було пов’язано із новітніми досягненнями у сфері інформаційних і комунікаційних технологій. Але, як зазначалося вище, термін “економіка знань” з’явився значно раніше, в 1962 р. Поява цього терміна свідчила про зростання ролі знань як одного з головних важелів розвитку та джерел багатства.

Сьогодні цей термін вживається для характеристики визначально нового типу інноваційної економіки, де, як зауважив російський дослідник В.Л.Макаров (академік-секретар Відділення суспільних наук РАН), “знання відіграють вирішальну роль, а виробництво знань стає джерелом зростання” [27].

Британський економіст Дж.Даннінг [28] наголошував на тому, що протягом останніх трьох століть головне джерело зростання (джерело багатства) у ринковій економіці перемістилося з природних активів (земля і некваліфікована праця) через ресурси, що створюють матеріальні активи (будівлі, обладнання фінанси), до ресурсів, що створюють нематеріальні активи (знання та інформація), які втілюються в людях і організаціях.

Поряд із термінами “економіка знань” та “інформаційне суспільство” поступово набуло поширення поняття “суспільство знань” (knowledge society) або “суспільство, засноване на знаннях” (knowledge-based society). Цей термін став уживатися наприкінці 2003 р. і, на наш погляд, є певною підміною (синонімом) поняття “інформаційне суспільство”. У документах Всесвітнього наукового форуму, організованого ЮНЕСКО спільно з Міжнародною радою з науки, сутність поняття “суспільство знань” було визначено через ще один споріднений термін – “інноваційне суспільство” [3] як таке, що базується на концепції безперервного навчання протягом усього життя. Інноваційне суспільство об’єднує співтовариства вчених, дослідників, інженерів і техніків, дослідницькі мережі, а також підприємства та організації, залучені до процесу дослідження і виробництва високотехнологічних товарів і послуг. Зазначені співтовариства утворюють національну інноваційно-виробничу систему, яка інтегрована в міжнародні мережі з виробництва, поширення, використання і захисту знань. До речі, в контексті формування такої інноваційно-виробничої системи слід відзначити роль кластерів – специфічних інноваційно-орієнтованих мережевих об’єднань організацій, підприємств, відомств, які створюють суспільно-важливий продукт саме на підставі інтеграції таких видів діяльності, як науково-дослідна, виробнича, освітня тощо. Засоби комунікацій та інформаційні технології, що застосовуються під час реалізації такої діяльності, забезпечують, у свою чергу, широкий доступ до гуманітарних знань, які використовуються як для надання можливостей культурного та матеріального розвитку кожної особистості, так і для забезпечення сталого розвитку суспільства в цілому.

Розглянемо, чим відрізняються поняття “інновація” та “інновація, заснована на новому знанні”. Згідно із Законом України “Про інноваційну діяльність” інновація – це “новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери” [1].

У контексті дослідження пропонуємо вважати отримання нових знань визначальною передумовою інновації, а під інновацією, заснованою на новому знанні, розуміти результат перетворення унікального для певного об’єкта (суб’єкта) знання на продукт, що має суспільну корисність, позитивно впливає на життєдіяльність цільової групи населення, підвищує конкурентоспроможність діяльності, та, враховуючи “спіральний ефект”, породжує (генерує) нові знання.

Отже, виникнення нового знання є визначальною передумовою інновації. При цьому перетворення знання на інновацію і, відповідно, сам інноваційний процес (від початку проведення фундаментальних досліджень до комерційної реалізації) відбувається нелінійно. Як справедливо зазначають автори публікації [24], сучасне розуміння інновацій виходить із інтерактивної системної моделі інноваційних процесів, у якій ключову роль відіграють інноваційні системи (регіональні, національні і міжнародні), в межах яких створюються, впроваджуються і розповсюджуються нові наукові й технологічні знання та реалізуються інноваційні процеси.

Однією із сучасних тенденцій, що визначають формування економіки, заснованої на знаннях, слід визнати “загальне усвідомлення важливості інформації і знання в економічному розвитку, переконаність політичних кіл, бізнесменів, менеджерів у ключовій ролі інновацій для забезпечення конкурентоспроможності” [24]. Усвідомлення важливості знання та інновацій формує споріднені напрями інноваційного менеджменту (зокрема управління знаннями, управління змінами, управління якістю тощо), які значною мірою зумовлюють поведінку органів влади, а також суб’єктів господарської діяльності на ринку або в окремих сферах життєдіяльності територіальних громад. Усвідомлення сутності та важливості інноваційної діяльності на всіх рівнях публічного управління стимулює керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування до розробки й прийняття раціональних управлінських рішень, що втілюються під час впровадження різноманітних стратегій і програм місцевого та регіонального розвитку, враховують специфіку території та її місцеві реалії і реалізуються у вигляді інноваційних проектів.

Ураховуючи те, що економіка знань базується на нових знаннях, які мають інформаційну основу і втілюються в інновації [4], економіку знань також визначають як категорію, пов’язану з розвитком інформаційно-комунікаційних мереж, які, у свою чергу, є своєрідним “каталізатором” нових знань як науково-технічного, так і гуманітарного наповнення, необхідних для культурного і духовного збагачення світу. Зазначене зумовлює парадигму інноваційного розвитку, в основу якої і покладено інформацію, досвід та знання, продукування та розповсюдження яких у вигляді інноваційного продукту є запорукою розвитку інформаційного суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інноваційний розвиток територіальних громад як основа становлення економіки знань та інформаційного суспільства, безумовно, розширює можливості ринку праці. Завдяки реалізації активної регіональної інноваційної політики створюються ефективні високооплачувані нові робочі місця, формується попит на працівників із високою кваліфікацією, а також на послуги центрів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації відповідних кадрів. Саме це і потрібно сьогодні Україні для забезпечення сталого збалансованого розвитку як територіальних громад, так і країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 лип. 2002 р. № 40-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
2. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V // Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
3. *Арыстанбекова А.* Экономика, основанная на знаниях / Акмарал Хайдаровна Арыстанбекова // *Мировая экономика и междунар. отношения.* – 2008. – № 6. – С. 30–33.
4. Большой толковый социологический словарь / Д. Джери, Дж. Джери ; пер. с англ. Н. Н. Марчук : в 2 т. – М. : АСТ: Вече, 1999. – Т. 1. – 544 с.
5. *Вакарчук Т. С.* Економічне зростання як стратегічний напрям державного регулювання економіки України / Т. С. Вакарчук // *Європ. вектор екон. розвитку.* – 2014. – № 2 (17). – С. 30–42.

6. *Галяткин А. В.* Люди и знания : монография [Электронный ресурс] / А. В. Галяткин. – СПб. : АКМ, 1999. – Режим доступа : http://www.kulichki.com/moshkow/akm/txt/raznoe/galiatkin-ludi_znania.html.
7. *Геєць В. М.* Інноваційні перспективи України : монографія / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272 с.
8. *Дідик В. І.* Економіка знань як складова стратегічного потенціалу регіону / В. І. Дідик // Науковий вісник Ужгородського університету : зб. наук. пр. – Ужгород : [б. в.], 2008. – Вип. 26. – С. 74–79.
9. *Друкер П.* Бизнес и инновации / Питер Ф. Друкер. – М. : Вильямс, 2007. – 432 с.
10. *Квіт С.* Беззахисна інтелектуальна власність, або як подолати “долину смерті” / Сергій Квіт // Дзеркало тижня. – 2015. – № 41 (30 жовт.).
11. *Кейнс Дж. М.* Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс ; пер. проф. Н. Н. Любимова. – М. : Гелиос АРВ, 2012. – 352 с.
12. *Кіреєва О. Б.* Знання як визначальний ресурс суспільного розвитку: державно-управлінський аспект / О. Б. Кіреєва // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 4 (15). – С. 22–32.
13. *Махлуп Ф.* Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлуп. – М. : Прогресс, 1966. – 462 с.
14. *Николаев А. И.* Инновационное развитие и инновационная культура / А. И. Николаев // Наука и наукознание. – 2001. – № 2. – С. 54–65.
15. Перспективи інноваційного розвитку України (аналітична доповідь) [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>.
16. *Полінкевич О. М.* Сутність економічних понять “інновація”, “інноваційний процес” та “інноваційний розвиток підприємств” / О. М. Полінкевич // Економічні науки : зб. наук. пр. – Луцьк : ЛНТУ. – Ч. 2. – 2010. – № 7 (28). – С. 60 – 76. – (Серія “Економічна теорія та економічна історія”).
17. *Портер М.* Конкуренция : пер. с англ. / Майкл Портер. – М. : ИД “Вильямс”, 2001. – 495 с.
18. *Сакс Дж.* Макроэкономика. Глобальный подход / Дж. Сакс, Ф. Ларрен. – М. : Дело, 1996. – 848 с.
19. *Самуэльсон П.* Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус. – М. : Прогресс, 1991. – 101 с.
20. *Стиглиц Дж. Ю.* Экономика государственного сектора : практ. пособие / Дж. Ю. Стиглиц. – М. : ИНФРА-М, 1997. – С. 720.
21. Угода про партнерство та співробітництво між Європейським співтовариством і Україною від 14 черв. 1994 р. // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 24. – С. 203. – Ст. 1794.
22. Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України : матеріали наук.-практ. конф. / А. С. Гальчинський (голова редкол.). – Київ : НТУУ “КПІ”, 2003. – 434 с.
23. *Харгадон Э.* Управление инновациями. Опыт ведущих компаний / Эндрю Харгадон. – М. : Вильямс, 2007. – 304 с.
24. *Хохлов Ю. Е.* Экономика, основанная на знаниях: социально-экономические тенденции и политические цели / Ю. Е. Хохлов, С. Б. Шапошник // Информ. о-во. – 2002. – № 1. – С. 4–7.
25. *Шевченко О. М.* Стратегія інноваційного розвитку – фактор економічної безпеки підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О. М. Шевченко // Економічні науки : зб. наук. пр. Донбас. держ. машинобуд. акад. – Краматорськ : ДДМА, 2012. – (Серія “Державне регулювання економіки”). – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/22_PNR_2012/Economics/15_115309.doc.htm.

26. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. А. Шумпетер ; предисл. В. С. Автономова. – М. : ЭКСМО, 2007. – 864 с.
27. Экономика знаний: уроки для России [Электронный ресурс] // Наука и жизнь: трибуна ученого. – 2003. – № 5. – Режим доступа : <http://www.nkj.ru/archive/articles/2874/>.
28. *Dunning J.* Regions, globalization and the knowledge economy / J. Dunning // *Regions, Globalization, and the Knowledge-Based Economy.* – Oxford, 2000. – P. 8–10.
29. *Freeman C.* The national system of innovation in historical perspective / C. Freeman // *Cambridge Journal of Economics.* – 1995. – Vol. 19. – P. 5–24.
30. *Hayek F. A.* Use of knowledge society [Электронный ресурс] / F. A. Hayek // *American Economic Review.* – XXXV. – 1945. – № 4. – September. – Pp. 519–530. – Режим доступа: <http://www.jstor.org/stable/1809376>. – Title from screen.
31. *Lucas R.* On the mechanics of economic development / Robert Lucas // *Journal of Monetary Economics.* – 1988. – Vol. 22. – № 1. – P. 3–42.
32. *Lundvall B.-A.* National innovation systems: towards a theory of innovation and interactive learning / Bengt-Ake Lundvall. – London, Pinter Publishers, 1992. – С. 342.
33. *Nelson R.* Technical innovations and national system / R. Nelson, N. Rosenberg // *National innovation systems: a comparative analysis.* – New York; Oxford : Oxford University Press, 1993. – 560 p.
34. *Romer P.* Endogenous technological change / Pol Romer // *The Journal of Political Economy.* – 1990. – Vol. 98. – № 5. – P. S71–S102.
35. *Solow R.* Contribution to the theory of economic growth / R. A. Solow // *Quarterly Journal of Economic.* – 1956. – Vol. 70. – № 1. – P. 65–94.

REFERENCES

1. Pro innovacijnu dijaj'nist' [About innovative activity]: zakon Ukraïni, 04.07.2002. № 40-IV. Vidom. Verhovnoï Radi Ukraïni. 36, 266.
2. Pro osnovni zasadi rozvitku informacijnogo suspil'stva v Ukraïni na 2007-2015 roki [About basic principles of development of informative society in Ukraine]: zakon Ukraïni, 09.01.2007. №537-V. Vidom. Verhovnoï Radi Ukraïni. 12, 102.
3. Arystanbekova A., 2008. Jekonomika, osnovannaja na znanijah [Knowledge economy]. Mirovaja jekonomika i mezhdunapodnye otnoshenija. 6, 30-33 (in Russian).
4. Dzheri D., 1999. Bol'shoj tolkovyj sociologicheskij slovar' [Large explanatory sociological dictionary]. Moscow, 1, 544 (in Russian).
5. Vakarchuk T.S., 2014. Ekonomichne zrostannja jak strategichnij naprjam derzhavnogo reguljuvannja ekonomiki Ukraïni [Economy growing as strategic direction of government control of economy of Ukraine]. Evropejs'kij vektor ekonomichnogo rozvitku, 2(17), 30-42.
6. Galjatkin A.V., 1999. Ljudi i znanija [People and knowledges]. Regime to eccess: http://www.kulichki.com/moshkow/akm/txt/raznoe/galiatkin-udi_znania.html (in Russian).
7. Geec V.M., 2006. Innovacijni perspektivi Ukraïni [Innovative prospects of Ukraine]. Charkiv, 272.
8. Didik V.I., 2008. Ekonomika znan' jak skladova strategichnogo potencialu regionu [Economy of knowledges as constituent of strategic potential of region]. Uzhgorod, 26, 74–79.
9. Druker P., 2007. Biznes i innovacii [Business and innovations]. Moscow, 432 (in Russian).
10. Kvit S., 2015. Bezzahisna intelektual'na vlasnist', abo Jak podolati "dolinu smerti" [Defenceless intellectual property, or How to overcome the "valley of death"]. Dzerkalo tizhnja, 41.
11. Kejns Dzh. M., 2012. Obshhaja teorija zanjatosti, procenta i deneg [General theory of employment, percent and money]. Moscow, 352 (in Russian).
12. Kireeva O. B., 2012. Znannja jak viznachal'nij resurs suspil'nogo rozvitku: derzhavno-upravlins'kij aspekt [Knowledge as determining resource of community development: public-administrative aspect]. Dnipropetrovsk, 4 (15), 22-32.

13. Mahlup F., 1966. Virobnictvo ta rozpovsjudzhennja znan' u SShA [A production and distribution of knowledges is in the USA]. Moscow, 462 (in Russian).
14. Nikolaev A.I., 2001. Innovacionnoe razvitie i innovacionnaja kul'tura [Innovative development and innovative culture]. Nauka i naukoznanie, 2, 54-65.
15. Perspektivi innovacijnogo rozvitku Ukraïni [Prospects of innovative development of Ukraine]. Regime to ecess: <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>. – Nazva z ekranu.
16. Polinkevich O.M., 2010. Sutnist' ekonomichnih ponjat' "innovacija", "innovacijnij proces" ta "innovacijnij rozvitok pidприємstv" [Essence of economic concepts "innovation", "innovative process and "innovative development of enterprises"]. Luc'k, 7(28), 60-76.
17. Porter M., 2001. Konkurencija [Competition]. Moscow, 495 (in Russian).
18. Saks Dzh., 1996. Makroekonomika. Global'nyj podhod [Macroeconomics. Global approach]. Moscow, 848 (in Russian).
19. Samujel'son P., 1991. Jekonomiks [Ekonomiks]. Moscow, 101 (in Russian).
20. Stiglic Dzh. Ju., 1997. Jekonomika gosudarstvennogo sektora [Economy of public sector]. Moscow, 720 (in Russian).
21. Uгода pro partnerstvo ta spivrobotnictvo mizh Ėvropejs'kim spivtovaristvom i Ukraïnoju, 14.06.1994 [An agreement is about partnership and collaboration between the European concord and Ukraine]. Ofic. visn. Ukraïni, 24, 203.
22. Gal'chins'kij A.S., 2003. Utverdzhenja innovacijnoï modeli rozvitku ekonomiki Ukraïni [Claim of innovative model of development of economy of Ukraine]. Kiev, 434.
23. Hargadon Je., 2007. Upravlenie innovacijami. Opyt vedushhij kompanij [Innovation management. Experience of leading companies] / Jendru Hargadon. – Moscow, 304 (in Russian).
24. Hohlov Ju.E., 2002. Jekonomika, osnovannaja na znanii: social'no-jekonomicheskie tendencii i politicheskie celi [Economy based on knowledge: socio-economic tendencies and political aims]. Informacionnoe obshhestvo, 1, 4-7. (in Russian).
25. Shevchenko O.M., 2012. Strategija innovacijnogo rozvitku – faktor ekonomichnoï bezpeki pidприємstva v suchasnih umovah [Strategy of innovative development is a factor of economic security of enterprise in modern terms]. Regime to ecess: http://www.rusnauka.com/22_PNR_2012/Economics/15_115309.doc.htm.
26. Shumpeter J., 2007. Teorija jekonomicheskogo rozvitija. Kapitalizm, socializm i demokratija [Theory of economic development. Capitalism, socialism and democracy]. Moscow, 864 (in Russian).
27. Jekonomika znanij: uroki dlja Rossii [Economy of knowledges: lessons for Russia]. Regime to ecess: <http://www.nkj.ru/archive/articles/2874/> (in Russian).
28. Dunning J., 2000. Regions, globalization and the knowledge economy. Oxford, 8-10.
29. Freeman C., 1995. The national system of innovation in historical perspective. Cambridge, 19, 5-24.
30. Hayek F.A., 1945. Use of knowledge society. American Economic Review, 4, 519-530. Regime to ecess: <http://www.jstor.org/stable/1809376>.
31. Lucas R., 1988. On the mechanics of economic development. Journal of Monetary Economics, 22, 1, 3-42.
32. Lundvall B.-A., 1992. National innovation systems: towards a theory of innovation and interactive learning. London, Pinter Publishers. 342.
33. Nelson R., 1993. Technical innivations and national system. New York, Oxford University Press, 560.
34. Romer P., 1990. Endogenous technological change. The Journal of Political Economy, 98, 5, S71-S102.
35. Solow R., 1956. Contribution to the theory of economic growth. Quarterly Journal of Economic, 70, 1, 65–94.

SUMMARY

The goal of this research is the theoretical-methodological basis of the approach to the innovative development management of the local-self government level through the projection of the new knowledges to the forming innovative system.

The reasonability of the management system formation by the territories innovative development on the base of new knowledges is grounded; system significant factors, which are necessary to distinguish “the core” of this system are investigated; corresponding models (conceptual and formalized) that condition the direction of the innovation development vector to knowledge economy and information society forming are offered.

The essence of the notion “an innovative system” is described, the composition of its components and their role in the innovative development providing are substantiated. The relevant Ukrainian normative base is analysed.

The system factors, necessary for the selection of the “kernel”, are researched; the key factors of the innovative development are determined. The relevant models are offered.

The indispensable and sufficient conditions of providing the innovative development successfulness are formulated. The following ones belong to them: the developed innovative system, appropriate normative base, proper innovative culture, and organized interaction of institutions that belong to the innovative system, provide the transinstitution and synergetic effect, and are the subjects of the innovative development management.

The role of new knowledges in the economy growing and innovative development of a country on the whole is investigated.

The of principle differences of new knowledge (knowledge which is got as a result of educational, elucidative, informatively-communication and other activity) open up from everyday).

The paradigm of innovative development, based on information, experience and knowledge, production and dissemination of which as an innovative product is the key to development of informative society, is substantiated.

The definition of the notion “innovation based on new knowledge” is offered: it is the result of transformation of unique for this object (subject) knowledge on a product which has a public utility, positively influences on the vital functions of having a special purpose group of population, raise its competitiveness, takes into account a “spiral effect”, generates new knowledges.